

LA GÀBIA DE LA LLIBERTAT

Una nit més, vaig anar a aquell munt de bosses d'escombraries que sempre deixaven tres carrers més avall de la barraca on dormíem. D'allà, sortia l'únic àpat que el meu germà i jo fèiem. Normalment hi tiraven pells de fava o de pèsols, i els dies que teníem sort, hi trobava algun crostó sec de pa ennegrit, gairebé incomedible de setmanes anteriors. Però sent realistes, era l'única cosa que teníem per sobreviure.

La guerra havia acabat feia tres mesos, va ser dura i cruel; hi vam perdre la mare, el tiet, un germà i els avis, que més aviat van morir de vells, però els trobava a faltar igual.

La meva mare i jo mai no havíem estat molt unides, però el dia que la vaig perdre al bombardeig de Barcelona, vaig sentir un buit i una tristor immensa dins meu com mai abans havia sentit. Recordo que la vaig trobar entre les runes del que havia estat el teatre i amb totes les meves forces la vaig intentar aixecar, però no vaig poder. Va ser llavors quan el meu altre germà, en Marc, em va ajudar i tots dos la vam portar davant del mar, així ens ho havia demanat. Entre llàgrimes, vam deixar caure suaument el seu cos, que flotava i, en silenci, vam veure com el seu ésser sense vida s'allunyava mentre l'últim raig de llum de la tarda queia damunt la immensitat d'aquell mar.

Va ser una nit estranya, vam dormir a la vora del mar mig enterrats a la sorra, amb un vent fi que m'acariciava la cara i m'eixugava cada llàgrima que sortia dels meus ulls abans que caigués a la sorra.

Al matí següent, vam prendre la decisió de marxar, d'intentar fugir. Sabíem que no seria fàcil, però quedar-se ja no era una opció. Per ser sincera, durant aquest temps, havia vist molts actes de rebel·lia que no havien acabat gaire bé. Aquest cop, però, tenia esperança. Ens va costar tres intents poder arribar a França. M'havien dit que era difícil passar la frontera, però mai no m'hagués imaginat que costés tant.

Érem a França amb les mans buides, no dúiem maletes, tampoc diners, ni menjar, ni aigua. Ben bé, no sabíem què havíem de fer o on anar. Vam intentar demanar indicacions a gent que passava per allà, però ens ignoraven, no en volien saber res, només ens giraven la cara i ens convertíem en invisibles. Vam veure una mena de petit hostel i vam entrar-hi amb l'esperança que ens ajudessin, de fet, només érem dues criatures que ho havien perdut tot. Però va

ser entrar i les mirades parlaven per si soles. Amb cada parell d'ulls que creuava la mirada veia un sentiment diferent, alguns ulls manifestaven por, d'altres odi, també n'hi havia de tendresa i de compassió i no em va estranyar gens que ho fessin, perquè fèiem llàstima. Vam marxar.

Seguíem caminant, el sol començava a caure i la foscor s'anava apoderant de cada racó d'aquell poblet. En un carreró estret d'edificis alts, es veia un portal petit recobert de fusta, amb el vidre brut i una llum d'espelma que em va fer pensar en la mare. A l'aparador, uns quants llibres antics. Vam entrar-hi, darrere el mostrador un home de cabells blancs i llargs amb unes ulleres minúscules ens va somriure. Vaig mirar el meu germà, que també ho va fer, feia mesos que no vèiem un somriure. El vam somriure. Ens va demanar què volíem. Li vam explicar qui érem, d'on veníem i que buscàvem menjar o algun lloc on dormir. Va agafar un llibre d'un prestatge i ens va assenyalar una foto. Era una foto aèria, s'hi veien algunes construccions fetes amb fusta i canyes i al costat, un riu. Ens va explicar que coneixia aquest lloc, no gaire lluny d'aquí on podíem dormir, menjar, beure i fins i tot rentar-nos però que ara era massa tard. Ens va fer entrar per una porta petita darrere el mostrador. Allà hi havia una petita taula baixa i unes escales que pujaven. Va demanar que esperéssim i va tornar amb una safata amb pa i uns quants embotits. El meu germà i jo vam saltar a agafar el menjar, semblàvem bèsties, però a aquell home no li va estranyar, fet que em va fer pensar. Mentre menjàvem, va dir que aquella nit ens podríem quedar a casa seva, però demà ens portaria a les barraques. Ens va dir que no era el primer cop que acollia a gent que fugia i les autoritats franceses el vigilaven de ben a prop. Que li sabia molt de greu.

Al matí ens va despertar l'olor d'alguna infusió d'herbes que ens havia preparat amb les sobres del sopar d'ahir. Ens vam rentar una mica i vam marxar a peu. Ens va portar a l'entrada d'un camí de sorra estret i ens va explicar que si seguíem aquell camí ens portaria a les barraques i trobaríem a gent que ens ajudaria. Finalment, ens va donar una bossa amb trossos de pa i una botifarra petita. Li vam donar la gràcies i quan estàvem a punt de començar el camí li vaig demanar el nom.

-Tothom em coneix com a *Berny* –va assegurar amb un accent afrancesat.- Em dic Bernat. –Aquest cop, amb un accent català. Va somriure i es va allunyar.

Nosaltres vam seguir caminant, jo no deixava de pensar en ell, era estrany. D'aquesta manera el trajecte se'm va fer més ràpid i després del migdia ja havíem arribat a aquella mena de campament. Hi havia nens que corrien, mares que anaven amb cabassos i persones que parlaven. Hi havia gent de totes les edats, des de nounats fins a avis com en Bernat, en *Berny*.

Una dona d'uns 50 anys prima i amb el cabell gris se'ns va apropar i ens va demanar què necessitàvem. Li vam parlar d'en *Berny*, va somriure, i ens va fer unes quantes preguntes. Ens va portar fins a una barraca petita, de fusta i canyes com la de la foto i amb una tela blava que servia d'entrada. Allà, ens hi podíem quedar un temps sempre que no portéssim problemes. Ens va indicar on era el riu per rentar-nos, on hi havia aigua potable i aquell carrer on hi tiraven pells de fava i pèsols que serien el nostre menjar durant una temporada.

Tres dies més tard ens va arribar una carta:

“Espero que hagueu arribat bé i que sigui còmode el lloc on esteu. Ja sé que no és el millor lloc del món, però sé de segur que allà no morireu. Us ajudaran sempre que ho necessiteu però recordeu una cosa: no sortiu mai del campament si no us ho diuen”.

Firmat, Berny.

Els primers mesos era habitual rebre dues o tres cartes d'ell i la veritat és que ens agradava llegir-les. En algunes d'elles ens parlava de la seva infància, en d'altres ens explicava com estava la situació a casa nostra i ens feia plorar i, fins i tot, ens escrivia poemes. Però la carta que més recordo és la del dia del meu aniversari. Em va parlar sobre la llibertat. Deia que ell va tardar a saber què era la llibertat. Deia que va descobrir què volia dir llibertat quan va adonar-se'n que vivia en una gàbia, una gàbia que li deien llibertat. *“Som lliures, lliures mentre hi ha algú que no para de recordar-nos que ho som. Per tant no podrem ser mai lliures si ho som perquè ése ell qui ho diu.* Tenia raó. Al principi em va constar entendre-ho: Vivíem en una gàbia. Em va explicar que la llibertat és un sentiment. Perquè ho entengués em va posar uns exemples.. Al final de la carta em va preguntar:

“I tu en què penses quan escoltes la paraula llibertat?”

Hi vaig estar pensant molts dies. Realment, mai no havia estat lliure i amb aquella carta crec que havia entès qui era en Bernat. Les cartes seguien arribant, amb menys freqüència però. A les últimes, ja es notava el cansament i

la puresa d'aquell vell de cabells blancs i ulleres petites que tant ens va ajudar. En aquestes només parlava de l'esperança de poder tornar a Barcelona, no sabia si per ell o per nosaltres. Les tropes es rendien, no quedava res més per destruir, no quedava res a perdre.

I així va ser, dos anys després d'entrar al campament la guerra havia acabat. Al campament es respirava un aire de tranquil·litat i alegria a la vegada. Tothom pensava en tornar a casa, recollien les coses i, poc a poc, marxaven en grup de 15 o 16 persones. Vam ser gairebé l'últim grup en sortir i quan vam arribar al poble que feia frontera, on vam trobar en *Berny*, vam voler passar per casa seva. Ens vam desviar del grup, cosa totalment prohibida, i vam anar a aquella petita llibreria feta de fusta. Vam trucar i vam entrar. En una cadira seia, va aixecar el cap i va fer somriure. Aquells dos anys el van afectar físicament. Li vam dir que tornàvem a Barcelona, que vingúes amb nosaltres. Els ulls se li van omplir de llàgrimes i ens va abraçar. Encara no sabia ben bé qui era aquell avi que tant s'emocionava quan sentia parlar de Barcelona, però cada vegada tenia més clar que ho descobriria aviat.

A la frontera, uns camions ens esperaven i carregaven les persones segons la seva destinació. Nosaltres vam pujar al que posava Barcelona. El trajecte va ser llarg i vaig poder pensar en moltes coses. Després d'això, vaig adormir-me i va ser en Marc qui em va despertar quan vam arribar a Barcelona.

Vaig pensar tant en la mare que la volia tornar a veure. Vam tornar al mar. En *Berny*, el meu germà i jo sèiem en silenci. El meu cap només donava voltes. Com havia canviat tot! Era tot tant diferent, nosaltres inclosos. Només hi havia una cosa que semblava no haver canviat, les onades. Seguien sent aquelles que es van endur la mare temps enrere.

Jo mirava a l'horitzó amb llàgrimes a la cara.

-Crec que ja ho sé. –Vaig aconseguir dir. Em van mirar. –Aquí sóc lliure, *Berny*, això és la llibertat.

-Bernat, digues-me Bernat. –Va contestar en veu baixa. Sóc d'aquí.

Crec que va ser aquí on vaig entendre qui era en Bernat realment.

I, per primer cop, mentre aquell vent fi, que semblava el de la nit que va marxar la mare, m'acariciava, vaig aconseguir sortir, alliberar-me d'aquella gàbia que tant m'havia ofegat. La gàbia de la llibertat havia explotat. Era lliure, sense gàbia.